

A cavall de la frontera

JOAN FERRERÓS

La novel·la *Janna* forma part d'un cicle narratiu que Manuel Costa-Pau ha batejat com a «Encontres amb Thànatos». L'obra és, entre altres coses, una història d'amor; i està encapçalada com a pròleg per un article publicat per M. Àngels Anglada al setmanari *Noupaïs* el 1972: una aproximació a la personalitat de l'autor/editor. La trama consisteix en les vivències de mitja dotzena de persones a cavall de la frontera –el mateix espai que havia relatat Bosch de la Trinxeria–, en la «Regió de Tramuntana», com li agrada dir a Costa-Pau. El llibre té forma de carta o text adreçat a «l'amic Casademont» –de tant en tant el fil narratiu és suspès per anar-nos-ho recordant–, i el temps de la faula són els dies d'abans de Nadal. El protagonista, criat a l'exili a Montpeller i retornada la família a Portbou, té dos amics: el receptor del text i Renot, que se l'emporta a Ceret després que se separa de Natàlia, la seva parella. Al poble dels artistes i de les cireres, es fa amb Janna (Joana), arquitecta i urbanista, i Edmon, delineant al mateix gabinet. I particularment amb Temis –com la clàssica, progenitora de les hores–, una misteriosa dona d'aigua, una aloja verdagueriana de les que pul·lulaven pel Canigó de fa mil anys –així ens és dibuixada–, amb qui estableix una relació amenitzada per l'atzar i la tramuntana; el lector presagia una futura relació passional mentre va avançant pels llargs prolegòmens sensuals, per la constant tensió tant pudorosa com eròtica. Orogràficament ens movem per Montpeller, Perpinyà i sobretot Ceret, i diversos són els mobiliaris narratius. Hi ha referències al món de l'art –una exposició de fauvis– i al dels seus protagonistes: Joan Ponç, Felip Vilà, Dalí, Mallol... La gravitació que Costa-Pau projecta sobre l'idioma és important, ara en forma de precisions ideològiques –en diu «sòrdida nomenclatura jacobina» de

la manera d'escriure els noms propis, o evidencia la substitució de noms seculars, com *carrer Vell* per *Rue de la Republique*; evoca el qualificatiu *patuès*, aplicat despectivament pels francesos al català o l'occità; subratlla el lema escolar i social «Soyez prôpes, parlez français», o recorda les males experiències d'un exiliat català del sud a l'escola francesa–, ara en forma de consideracions lingüístiques sobre el rossellonès, sovint influït pel francès en mots com *brave*, *platanos*, *tampis*, i en expressions com «eh que hem fet bé?», «un petit minut», «cal pas que ho juris», «no importa quin» (per *qualsevol*). A vegades resulta didàctic: «Xo Simona» (de *chez*), «Braç de Venus» (braç de gitano), «Te faré cas –vaig dir esmerçant la forma plena», «Em vaig prendre el fil» (vas de pastís). També il·lustren la narració un munt de detalls diversos. D'intriga: què deu haver-hi apuntat en un voluminós dietari de sobretaula que ens descobreix l'autor només d'encetar la història?, o com acabarà un vol en avioneta que hi ha programat, angonxant ja abans que es faci? D'història amb un punt d'il·luminació marxista: des dels Angelets de la Terra del segle XVIII –els pagesos contra Lluís XIV– fins a la fi de la història proclamada al final de la Guerra Freda, fa quatre dies; d'explicacions sobre la cèlebre cançó de lluita *Bella ciao* a la concreció d'un licor dit Armanhac; de la superioritat del dos cavalls de 12 volts amb calefacció per aire als «habitants de la Lluna» del carrer de Vilafant de Figueres; de la política urbanística a consideracions sobre Batista i Roca... Tot plegat és amenitzat amb cançons d'Aznavour, Raimon, Jordi Barre, M. del Mar Bonet, Jean Ferrat. Hi ha més coses, encara, del bagatge personal de l'autor, com ara referències a llibres i evocacions d'autors –per exemple els «descobriments» en biblioteques dels altres, confessats per Josep Pla–, o l'assaig de Gerard Vas-

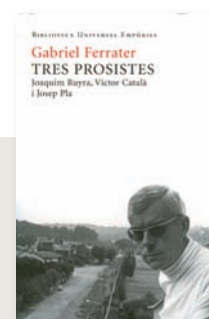

MANUEL COSTA-PAU

Janna

Ed. Llibres del segle.
Col·lecció Què us Diré.
Gaüses, 2010. 170 pàgines.

salls *La ciència no pensa*. *Janna* és una novel·la al marge de les modes, reflex biogràfic de l'autor, que aconsegueix tenir-nos per un fil en companyia de Temis i arborats amb les il·lustracions sobre el país i la llengua.

GABRIEL FERRATER

Tres prosistes

Empúries.
Barcelona, 2010. 137 pàgines.

El crític i poeta de Reus va dictar tres conferències a la Universitat de Barcelona sobre *La parada*, de Joaquim Ruyra; *Solitud*, de Víctor Català, i Josep Pla. Amb aquesta edició, a cura d'Oriol Ponsatí-Murlà, es completa el corpus de treballs de literatura moderna de l'incisiu i lúcid Gabriel Ferrater.